

EGY FELDOLGOZÓÜZEM MEGSZÜNÉSÉNEK HATÁSA A NAPI INGÁZÁSRA

ZSÓTER BRIGITTA

Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kar
Ökonómiai és Vidékfejlesztési Intézet
6724 Szeged, Mars tér 7.
zsoterb@mk.u-szeged.hu

ABSTRACT- Effect of a Liquidated Food-processing Plant on Commuting

There is a tight connection between the quality and quantity of workplaces in a given area of settlements, and so between employment and level of development of these settlements. Migration of labour of the area is significantly determined by the economic structure of the area and by its modifications, as well as by the infrastructure, the quantity and quality of the labour force, the social conditions of its population, the income level and living conditions...etc.

In Mezőhegyes the migration of labour has been basically influenced by the winding-up of the sugar plant as it was one of the biggest employers there.

Cessation of workplaces decreased the intensity of connections between Mezőhegyes and the surrounding settlements from the point of view of the commuting employees. Nevertheless, from the aspect of migrators the connection between Mezőhegyes and the neighbouring towns is increasing. People who did not migrate are forced to commute. However, a commuter, who earns only the minimum wage, not necessarily can pay his travelling expenses in the long run, so if he wants to keep the job, after a while he is obliged to move to the settlement where his workplace is.

Key words: periodical migration, daily commuting, migration, number of employees, pull zone

BEVEZETÉS

Szoros kapcsolat van a településekbe tömörült munkahelyek mennyisége, minősége, s ezzel a foglalkoztatottság és a települések fejlettsége között. A terület munkaerőmozgását jelentősen meghatározza a terület gazdasági szerkezete, ennek változásai, emellett az infrastruktúra, a rendelkezésre álló munkaerő mennyisége, minősége, a népesség szociális viszonyai, a jövedelemszint, az életkörülmények... stb.

Migrációnak, vándorlásnak a népesség térbeli és időbeli mozgását, földrajzi helyváltoztatását nevezzük (BECSEI 2004). Többféle szempont szerint osztályozhatjuk a migráció típusokat, ezek közül néhányat említenék. A mozgás állandósága, vagy ideiglenes volta szerint két csoportot az állandó és ideiglenes migrációt különböztetjük meg. Állandó vándorlás esetén a vándorló az állandó lakhelyét egy másik állandó lakhelyre cseréli le (BECSEI 2004). Ha a vándorló átlépi az országhatárt, akkor beszélünk külső-, ha nem, akkor belső migrációról. A döntéshozatal módja szerint megkülönböztetünk, önkéntes- és kényszer-, a vándorlók száma szerint egyéni- és csoportos-, a törvényi szabályozás szerint legális- és illegális-, a távolmaradás időtartama szerint végleges- és ideiglenes migrációt (ILLÉS 2000). Az országon belüli mozgásoknál intraregionális és interregionális mozgásról szoktunk beszélni (TÓTH 1998). A külterületen élő emberek tradicionális mezőgazdasági tevékenysége átalakult, így ma már jellemző a városokba, falvakba ingázás, a lakóhely legfeljebb az önellátás segítségét szolgálja a mezőgazdasági tevékenységben. (GÁL NÉ H. I. 2009) A külterületeken – jellemzően – az alacsonyabb iskolázottságú emberek maradtak vagy költöztek ki, a migrációnak ez a fajtája ismét egyfajta társadalmi egyensúlytalanság irányába mutat. (GÁL J. 2007)

A migrációnak milyen okai lehetnek? Nyilván nem lehet egyetlen okkal magyarázni (ILLÉS 1994). Az ember életét átszövik a munka-, lakás- és családviszonyok.

Általában a munkanélküliség elől (NEMES NAGY 1987), munkavállalás miatt vándorol az emberek többsége.

Az ideiglenes migrációnak két fajtája lehet: periodikus és nem periodikus. Ha a periodikus mozgás rendszeressé válik, akkor ezt ingázásnak hívjuk. Az ingázás lehet napi, heti, vagy havi (TÓTH 1998).

Mezőhegyesen a cukorgyár, mint az egyik legnagyobb foglalkoztató bezárása, döntően befolyásolta a munkaerő mozgását.

1995. július 1-jén a mezőhegyesi és még négy cukorgyár egyesülésével létrejött a Magyar Cukor Rt. (KOVÁCS 2000). Nem sokkal később 1996 őszén az AGRANA tőkeemeléssel belépett a Magyar Cukor Rt-be. Kabai Cukorgyár Rt. tulajdonosa a Tate and Lyle 1998. január 1-i dátummal megvásárolta az AGRANA-tól a Magyar Cukor Rt. Sarkad és Mezőhegyes cukorgyárát. Megkezdődött az elbocsátások előkészítése. A munkáltatók és az érdekképviselők közötti kemény tárgyalások végül is eredménnyel jártak (KOVÁCS 2000). 1997. december 17-én megszületett a megállapodás a munkaviszony megszüntetéssel kapcsolatos járandóságok módjáról és mértékéről.

Ennek alapján 224 fő munkaviszonya szűnt meg közös megegyezéssel 1997. december 31-én. A volt munkavállalók sorsa megpecsételődött, nagy részük nem tudott a településen elhelyezkedni, többségük elköltözött, de néhányan vállalták a napi ingázást.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Először is a környező településekről bejáró dolgozók viszonyait elemeztem, majd a helyben foglalkoztatottak és a más településre eljárók arányát.

A Mezőhegyesre bejáró dolgozókat adó települések kapcsolata két megközelítésben került vizsgálatra:

- a) Mezőhegyes szempontjából. Ennek mutatója, hogy az egyes települések milyen mértékben részesednek a város bejáróiból.
- b) A munkaerőt adó települések szempontjából. Ennek mutatói: 1. a településről Mezőhegyesre bejáró dolgozók és az aktív keresők viszonya, 2. az összes eljáróból a Mezőhegyesen dolgozók aránya.

Ezen mutatókkal sikerült feltárni, hogy Mezőhegyes mely településekkel van szorosabb kapcsolatban, melyek sorolhatók vonzáskörzetébe.

EREDMÉNYEK

A bejáró dolgozók döntő többségét, 67%-át a következő települések adják: Tótkomlós, Mezőkovácsháza, Végegyháza, Pitvaros, Csanádalberti, Ambrózfalva, Nagyer, Csanádpalota, Apátfalva, Battonya. Ezek a legfontosabbak Mezőhegyes szempontjából. Ez a mutató mennyiségi jellegű, a kapcsolat intenzitásának kimutatására kevésbé alkalmas. Ezért van szükség a másik két mutatóra.

Az említett települések eljáróiból Mezőhegyes részesedése nagyon eltérő. 15% körüli Végegyháza, Pitvaros, Csanádpalota értéke, az említett többi település közül a kettő mutatója mára alig haladja meg a 6-7%-ot. Ez az intenzitás időben jelentősen megváltozott, ugyanis a cukorgyár 1998. évi bezárását megelőzően a környező települések eljáró dolgozóinak a többsége Mezőhegyesre járt be dolgozni. Az üzem munkavállalóinak 65%-

Eddig a bejáró munkavállalókkal kapcsolatban végeztem elemzést. Most nézzük meg a helyben foglalkoztatottak és a más településre eljárók arányát!

1. táblázat A helyben dolgozó és a más településre eljáró foglalkoztatottak száma

	Helyben dolgozó (fő)	Más településre eljáró (fő)	Összesen (fő)
1990			
Békés megye	140 581	32 703	173 284
Mezőhegyes	3 145	147	3 292
2001			
Békés megye	96 905	28 246	125 151
Mezőhegyes	1 812	257	2 069

Forrás: KSH

A mezőhegyesi munkavállalók többségét helyben foglalkoztatják. Ámde a helyben dolgozók aránya az idők során változott. Míg 1990-ben 95,5%, 2001-re már csak 87,6% volt. Ezzel párhuzamosan a **más településre eljárók aránya megnőtt 4,5%-ról 12,4%-ra** (1. táblázat). Munkahely híján sokan járnak el dolgozni Battonyára, Mezőkovácsházára, Makóra és Orosházára.

KÖVETKEZTETÉSEK

Következtetésként elmondható, hogy a gazdaságban történt változás jelentős befolyással volt az ingázásra. A munkahelyek megszűnése csökkentette a bejáró munkavállalók szempontjából a Mezőhegyes és a környező települések közötti kapcsolat intenzitását. Az eljárók tekintetében viszont Mezőhegyes és a környező városok közötti kapcsolat erősödését mutatja. Akik nem vándoroltak el, azok egy része ingázni kényszerült. Ámde, ha egy másik településre ingázó, aki csak minimálbérért keres az utazási költségeit nem biztos, hogy hosszú távon tudja vállalni (ha a munkaadó nem téríti neki), s ha meg szeretné tartani az állását, egy idő után kénytelen elköltözni arra a településre ahol a munkahelye van, vagy annak közelébe.

IRODALOMJEGYZÉK

- BECEI J. (2004): Népszéghöldrajz. IPSZILON Kiadó Kft., Békéscsaba, 270.p.
- GÁL J. (2007): A környezeti piac néhány munkaerőpiaci és logisztikai összefüggése az elmúlt évtizedben, Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok, 2. évf. 1. sz. SZTE MK, Szeged, pp. 6-16.
- GÁLNÉ HORVÁTH I. (2009): A tanyai lakosság szerepe és helye a vidéki élet vérkeringésében, Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok, 4. évf. 2. sz. SZTE MK, Szeged, pp. 9-12.
- ILLÉS S. (1994): Miért költöztek az emberek Pásztóra 1989-91-ben? KSH, Budapest.
- KOVÁCS J. (2000): Volt egyszer egy cukorgyár. Mezőhegyesi Füzetek 2., Városvédő Egyesület, Mezőhegyes.
- NEMES NAGY J. (1987): A regionális gazdasági fejlődés összehasonlító vizsgálata. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 165-170.
- TÓTH J. (1998): Általános népszéghöldrajz. In: Tóth J. – Vuics T. (szerk.): Általános társadalomföldrajz I. Dialóg Campus, Kiadó, Budapest-Pécs. pp. 239-258.